

ORTA VADELİ MALİ PLAN (2016 - 2018)

GİRİŞ

2016-2018 dönemi Orta Vadeli Mali Planı, Maliye Bakanlığı tarafından hazırlanarak Yüksek Planlama Kurulu tarafından karara bağlanmış ve 11 Ekim 2015 tarih ve 29499 sayılı Resmi Gazetede yayımlanmıştır. Ancak, 1 Kasım 2015 tarihinde gerçekleştirilen 26. Dönem Milletvekili Genel Seçimi nedeniyle 16 Ekim 2015 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisine sevk edilen 2016 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Tasarısının Türkiye Büyük Millet Meclisinde görüşülmesi ve yasalaşması mümkün olamamıştır. Genel Seçim sonrasında 64. Türkiye Cumhuriyeti Hükümetinin kurulmasıyla birlikte öncelikle 2016 yılının ilk üç ayında yürürlükte olacak şekilde hazırlanan 2016 Yılı Merkezi Yönetim Geçici Bütçe Kanunu 23 Aralık 2015 tarihli ve 29571 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiş ve 2016 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu hazırlıklarına başlanmıştır. Bu kapsamda, 2016-2018 dönemi Orta Vadeli Mali Planının güncellenmesine ihtiyaç duyulmuştur.

2016-2018 dönemi Orta Vadeli Mali Planı, Orta Vadeli Programla uyumlu olmak üzere 2016, 2017 ve 2018 yıllarına ilişkin merkezi yönetim bütçesi toplam gelir ve gider tahminleriyle birlikte hedef açık ve borçlanma durumu ile kamu idarelerinin ödenek teklif tavanlarını içerecek şekilde Maliye Bakanlığı tarafından hazırlanarak Yüksek Planlama Kurulu tarafından karara bağlanmıştır.

2016-2018 döneminde ekonomi politikasının temel amacı makroekonomik istikrarın korunduğu, cari açığın ve enflasyonun aşamalı olarak düşürüldüğü bir ortamda yapısal reformlar yoluyla büyümeyi artırmak ve daha kapsayıcı hale getirmektir. Aynı dönemde büyüme stratejisi, makroekonomik istikrarın güçlendirilmesi, beşeri sermayenin geliştirilmesi ve işgücü piyasasının etkinleştirilmesi, teknoloji ve yenilik geliştirme kapasitesinin artırılması, fiziki altyapının güçlendirilmesi ve kurumsal kalitenin iyileştirilmesi şeklinde beş temel eksen üzerine oturtulacaktır. Ayrıca bu dönemde yurt içi tasarrufları artırmak, özel sektör öncülüğünde yatırım kaynaklı bir büyüme yapısını ve sanayide dönüşümü özendirmek, AR-GE'ye daha fazla ağırlık vererek ekonominin rekabet gücünü ve verimlilik düzeyini yükseltmek ise temel öncelikler olacaktır.

Mali Plan döneminde maliye politikası bu amaç ve önceliklerle uyumlu olarak ekonomik istikrarın desteklenmesine, büyüme potansiyelinin yukarı çekilmesine, yurtiçi tasarrufların artırılarak cari açığın kontrol altında tutulmasına ve fiyat istikrarına yardımcı olacak şekilde uygulanacaktır. 2016-2018 döneminde kamu kesimi borçlanma gereği kontrol altında tutularak maliye politikasının sürdürülebilirliği gözetilecek, kamu maliyesi alanında elde edilen kazanımların gelecek dönemde de korunması sağlanacaktır.

Orta Vadeli Mali Plana dayalı olarak hazırlanacak 2016-2018 yılları merkezi yönetim bütçesi, kaynakların belirlenen politika öncelikleri doğrultusunda tahsisi ile etkili, ekonomik ve verimli bir şekilde kullanılmasını amaçlamaktadır.

Bu kapsamda, 2016-2018 döneminde yapısal reformların mali disiplini destekleyici bir araç olarak kullanılmasına devam edilecektir. Mevcut harcama programları gözden geçirilerek kamu tasarruf-yatırım açığı tedrici olarak azaltılacak ve harcamalar özellikle büyümeyi destekleyecek kamu altyapı yatırımlarında, teşviklerde, bölgesel kalkınmada, eğitim alanında ve AR-GE desteklerinde kullanılacak şekilde önceliklendirilecektir.

2016-2018 dönemi merkezi yönetim bütçesinin hazırlığına esas teşkil edecek temel makroekonomik göstergeler, gelir ve gider tahminleri, hedef bütçe açığı ve açık finansmanı ile genel ve özel bütçeli idarelerin ödenek teklif tavanlarına Mali Planın izleyen bölümlerinde yer verilmiştir. Kamu idareleri, Orta Vadeli Program ile Orta Vadeli Mali Planda yer alan politika önceliklerini, makroekonomik göstergeleri ve ödenek tavanlarını esas almak suretiyle, çok yıllık bütçeleme anlayışına uygun olarak kendi kurumsal önceliklerini belirleyecek ve 2016, 2017 ve 2018 yılları için bütçe tekliflerini sunacaklardır.

I. MERKEZİ YÖNETİM BÜTÇESİNİN DAYANDIĞI TEMEL MAKROEKONOMİK GÖSTERGELER VE POLİTİKALAR

A. Temel Makroekonomik Göstergeler

2016-2018 dönemi merkezi yönetim bütçesi gelir ve gider tahminlerinin belirlenmesinde, Orta Vadeli Programda öngörülen ve Tablo 1'de yer alan makroekonomik göstergeler esas alınmıştır. Kamu idareleri tarafından 2016, 2017 ve 2018 yıllarına ilişkin olarak sunulacak bütçe tekliflerinde söz konusu göstergeler dikkate alınacaktır.

Tablo 1- Temel Makroekonomik Göstergeler

	2016	2017	2018
GSYH Büyümesi (% , Sabit Fiyatlarla)	4,5	5,0	5,0
GSYH (Milyar TL, Cari Fiyatlarla)	2.207	2.489	2.770
TÜFE Yılsonu (%)	7,5	6,0	5,0

B. Bütçe Giderlerine İlişkin Temel Politikalar

2016-2018 döneminde, kamu harcama politikasının çok yıllık bütçeleme yaklaşımı çerçevesinde, belirlenen politika öncelikleri dikkate alınarak ve kamu idarelerine tahsis edilen ödenek tavanları doğrultusunda yürütülmesi esas olacaktır.

Kaynak kullanımında etkinliği artırmak ve hesap verebilirliği güçlendirmek amacıyla, kamu harcamalarına ilişkin karar alma sürecinde fayda-maliyet/maliyet-etkinlik analizlerinden yararlanılacak, benzer ihtiyaçların ortak alım yöntemiyle tedariki yaygınlaştırılacaktır. Diğer taraftan bütçeleme süreçlerinde kullanılan kamu kaynağıyla elde edilen çıktı ve sonuçların daha etkin bir şekilde ilişkilendirilmesi amacıyla merkezi yönetim kapsamındaki kamu idarelerinde, kamu hizmetlerini program yaklaşımıyla ele alan bütçe yapısına geçilecektir.

Mali Plan döneminde kamu yatırımları, özel sektörün üretken faaliyetlerini destekleyecek nitelikteki ekonomik ve sosyal altyapı alanlarına yönlendirilerek verimlilik, rekabet gücü ve istihdama destek olacak böylece büyümeye katkı sağlayacaktır. Diğer taraftan bölgesel gelişmişlik farklılıklarının giderilmesi amacıyla GAP, DAP, KOP ve DOKAP bölgelerinde eylem planları kapsamında özel sektör yatırımlarını da destekleyecek ekonomik ve sosyal altyapı ile beşeri kaynakların geliştirilmesine yönelik projelerin gerçekleştirilmesine devam edilecektir. Kamu yatırımlarında sektörel olarak, kamu-özel işbirliği modeliyle yürütülenler dahil olmak üzere, eğitim, sağlık, içme suyu ve kanalizasyon, bilim-teknoloji, bilişim, ulaştırma ve sulama sektörlerine öncelik verilecektir.

Eğitim sisteminde, bireylerin kişilik ve kabiliyetlerini geliştiren, hayat boyu öğrenme yaklaşımı çerçevesinde işgücü piyasasıyla uyumunu güçlendiren, özel sektörün katkısını artıran, fırsat eşitliğine dayalı, kalite odaklı dönüşüm sürdürülecektir.

Mali Plan döneminde, tarımsal destekleme amacıyla yapılan transferler; etkinlik, verimlilik ve katma değer artırılması hedefi çerçevesinde gözden geçirilerek bu alanda gerekli düzenlemeler yapılacaktır. Bu amaçla tarımsal destekler; iklim, toprak yapısı ve mevcut su potansiyeli ile bitkilerin su tüketimi dikkate alınarak havza düzeyinde, bölge ve ürün bazında düzenlenecektir.

2016-2018 döneminde kamu idarelerinin kamu iç kontrol standartlarına uyum kapasitesi artırılacak, kamuda risk yönetimi uygulamaları yaygınlaştırılacak ve kamu iç kontrol mevzuatı güncellenecektir. Kamu idarelerinin mali yönetim ve kontrol alanındaki hizmetlerinin etkinliğini artırmaya yönelik olarak insan kaynakları alt yapısını güçlendirmek amacıyla faaliyetler yürütülecektir. Mali Yönetim ve Kontrol Merkezi Uyumlaştırma Biriminin izleme fonksiyonu güçlendirilecektir. Bu çerçevede, kamu idarelerinin mali yönetim ve iç kontrole ilişkin kurumsallaşma, düzenleme ve uygulama düzeylerinin elektronik ortamda izlenmesine ve yönlendirilmesine ilişkin çalışmalara devam edilecektir.

Mali Plan döneminde iç denetim sisteminin idarelerde daha etkin bir şekilde uygulanmasını sağlamak amacıyla, iç denetimin insan kaynakları altyapısı nitelik ve nicelik olarak güçlendirilecektir. Kamu idarelerinin Kamu İç Denetim Standartlarına uyum düzeylerinin artırılması sağlanacaktır. Mevcut iç denetim uygulamalarının desteklenmesi ve iç denetçilerin teknik kapasitelerinin geliştirilmesi amacıyla Performans Denetimi Rehberi yayımlanarak kamu idarelerinde performans denetimi uygulamasına başlanacaktır. İç denetim faaliyetleri ile denetimin yönetimi faaliyetleri Kamu İç Denetim Yazılımı (İçDen) üzerinden yürütüleceğinden, İç Denetim Birimi Başkanlığı kurulan idarelerde söz konusu yazılımın hayata geçirilmesine yönelik çalışmalara devam edilecektir. Kamu idarelerinde Kalite Güvence ve Geliştirme Programının, Kamu İç Denetim Yazılımı (İçDen) üzerinden uygulanmaya başlanması sağlanacaktır. Kamu İdarelerinde iç denetim faaliyetlerinin dış değerlendirmesi faaliyetlerine devam edilecektir.

2016-2018 döneminde genel yönetim mali istatistikleri uluslararası standartlarla uyumlu olarak üçer aylık dönemler halinde yayımlanmaya devam edecektir. Kamu mali yönetimi ile ilgili fonksiyonel süreçleri destekleyen, birbirleri ile etkileşimli çalışan ve bilgi paylaşımında

bulunan Bütünleşik Kamu Mali Yönetim Bilişim Sistemi oluşturulacaktır. Kamu idarelerinin muhasebe sistemlerinin geliştirilmesi amacıyla muhasebe düzenlemelerinin Devlet Muhasebe Standartlarına uyumunun artırılması çalışmalarına devam edilecektir.

Kamuya ait taşınmazların tasarrufunda, satış dâhil tüm alternatifler değerlendirilecek; taşınmazlarla ilgili tasarrufta bulunurken taşınmaz bazında etkinlik, ekonomiklik, verimlilik ilkeleri gözetilecektir.

C. Bütçe Gelirlerine İlişkin Temel Politikalar

2016-2018 döneminde izlenecek kamu gelir politikası adil ve etkin bir vergi sistemi oluşturma hedefi doğrultusunda; istihdamı ve yatırımları teşvik edecek, yurtiçi tasarrufları artıracak, bölgesel gelişmişlik farklarını azaltacak, ekonominin rekabet gücünü geliştirecek şekilde yürütülecektir. Kamu mali sisteminin ihtiyaç duyduğu gelirlerin sağlıklı ve sürekli kaynaklardan elde edilmesi temel amaçtır. Bu kapsamda, kamu gelir politikasına ilişkin olarak belirlenen ilke ve hedefler aşağıda belirtilmiştir.

Ekonomik ve sosyal politikalar çerçevesinde vergi mevzuatının daha basit ve kolay uygulanabilir hale getirilmesine yönelik çalışmalar sürdürülecektir.

Vergilemede istikrar ve öngörülebilirlik esas olacak; vergi mevzuatına ilişkin düzenlemeler mükellef güvenini ve haklarını artırmayı gözeterek bir anlayışla toplumun ve ilgili tarafların katkılarının alındığı bir süreç içinde gerçekleştirilecektir.

Ekonominin uluslararası düzeyde rekabet gücünün artırılmasına yönelik AR-GE ve tasarım faaliyetleri ile yüksek katma değerli ürünlerin geliştirilmesini destekleyen vergi politikalarının uygulanmasına devam edilecektir. Bu kapsamda, orta ve yüksek teknoloji ürünlerinin yurt içindeki üretim kapasitesi ile ihracat içindeki payının artırılmasına yönelik çalışmalar sürdürülecektir. Tasarım kapasitesinin güçlendirilmesine yönelik desteklerin artırılması ve ilgili mevzuatın bu doğrultuda geliştirilmesine yönelik çalışmalar sürdürülecektir.

Yurt içi tasarrufların artırılması ve bunların ekonomik sisteme dahil edilmesini özendirici vergisel düzenleme çalışmalarına devam edilecektir.

Enerji tüketiminde tasarruf sağlanmasına yönelik çevreye duyarlı vergi politikalarının uygulanmasına devam edilecektir.

Kamu mali dengelerinin imkân verdiği ölçüde, ekonomik faaliyetler üzerinde yük oluşturan işlem vergileri gözden geçirilerek yenilenecektir.

Kamu gelirlerinin kalitesinin artırılması kapsamında istisna, muafiyet ve indirimler nedeniyle oluşan vergi harcamalarının mali etkilerinin analiz edilmesi, sonuca göre gerekli düzenlemelerin yapılması ve vergi harcamaları konusunda kamuoyunun sürekli olarak bilgilendirilmesi çalışmaları sürdürülecektir.

Haksız rekabetin önlenmesi, kaynak dağılımında etkinliğin sağlanması, ekonomide rekabet gücünün ve kamu gelirlerinin artırılması amacıyla kayıt dışılıkla mücadeleye kararlılıkla devam edilecektir. Bu kapsamda, denetim daha etkin hale getirilecek, idarenin uygulama kapasitesi ve bilişim altyapısı geliştirilecektir. Kayıt dışılıkla mücadelede etkinlik, kurumlar arası işbirliği ile veri paylaşımı yoluyla artırılacak ve toplumsal farkındalık yaygınlaştırılacaktır. Öncelikli Dönüşüm Programlarından biri olan “Kayıt Dışı Ekonominin Azaltılması Programı” kapsamında hazırlanan “Kayıt Dışı Ekonominin Azaltılması Programı Eylem Planı” çerçevesinde yürütülmekte olan kayıt dışılıkla mücadeleye toplumun tüm kesimlerinin katılımının sağlanmasına yönelik çalışmalar sürdürülecektir.

İşgücü piyasasında başta kadınlar olmak üzere gençler ile dezavantajlı grupların istihdamının artırılması, işletmelerin ilave istihdam oluşturmaları ve kayıt dışı istihdamın engellenmesi için gerekli vergisel düzenlemeler yapılmaya devam edilecektir.

İmalat sanayinin verimliliğinin ve rekabet gücünün artırılarak dünya ticaretinden daha fazla pay alabilmesi için istihdam, enerji ve hammadde girdi maliyetlerini azaltacak, hammadde güvenliğini sağlayacak, istihdam kalitesini yükseltecek vergi politikaları geliştirilecektir.

Ekonominin dinamizm kaynağı olan KOBİ’lerin optimal işletme büyüklüğüne ulaştırılması, finansmana erişimlerinin kolaylaştırılması ve ucuzlatılması ile AR-GE kapasitelerinin artırılmasına yönelik çalışmalar sürdürülecektir.

İstanbul Uluslararası Finans Merkezi Programı kapsamında, vergisel düzenlemelerle rekabet gücünü artırarak finansal işlemlerin ülkemizde yapılmasının sağlanmasına, finansal

kurum ve yatırımcılar için belirsizliği giderici ve uygulamada uzmanlaşmayı sağlayıcı tedbirler alınmasına yönelik çalışmalar sürdürülecektir.

Yerel yönetim öz gelirlerinin artırılmasını ve bu gelirlerin genel vergi sistemi ile uyumunu sağlayacak mevzuat düzenlemelerinin yapılması çalışmalarına devam edilecektir.

Tarımda katma değeri yüksek, sanayi girdisi olarak kullanılan ürünlerin üretiminin artırılması teşvik edilecek, ölçek ekonomisinin ve tarımsal üretimin desteklenmesine yönelik vergi politikaları geliştirilecektir.

Üretim faktörlerinin optimal dağılımının sağlanmasında vergi politikası etkili şekilde kullanılacaktır.

Avrupa Birliği'ne katılım sürecinde müktesebata uyum çalışmalarına devam edilecektir.

II. MERKEZİ YÖNETİM BÜTÇE BÜYÜKLÜKLERİ

A. Merkezi Yönetim Bütçe Dengesi

Orta Vadeli Mali Plan dönemi merkezi yönetim bütçe dengesi ve faiz dışı fazla hedefleri Tablo 2'de yer almaktadır.

Tablo 2- Merkezi Yönetim Bütçe Dengesi ve Faiz Dışı Fazlası

	2016	2017	2018
Merkezi Yönetim Bütçe Dengesi (Milyon TL)	-29.688	-24.984	-23.066
Merkezi Yönetim Bütçe Dengesi / GSYH (%)	-1,3	-1,0	-0,8
Faiz Dışı Fazla (Milyon TL)	26.312	34.016	39.934
Faiz Dışı Fazla / GSYH (%)	1,2	1,4	1,4

2016 yılı merkezi yönetim bütçe açığının GSYH'ye oranının yüzde 1,3 olarak gerçekleşeceği, 2017 ve 2018 yıllarında ise sırasıyla yüzde 1 ve yüzde 0,8'e düşeceği tahmin edilmektedir.

Orta Vadeli Mali Plan döneminde, faiz dışı fazlanın GSYH'ye oranının 2016 yılında yüzde 1,2, 2017 ve 2018 yıllarında ise yüzde 1,4 olarak gerçekleşeceği öngörülmektedir.

Merkezi yönetim bütçesinin program tanımlı gelir ve giderleri ile faiz dışı fazla hedefleri ise Tablo 3'te yer almaktadır.

Tablo 3- Program Tanımlı Bütçe Büyüklükleri

	2016	2017	2018
Merkezi Yönetim Bütçesi Faiz Dışı Giderleri (Milyon TL)	514.492	559.540	606.244
Merkezi Yönetim Bütçesi Faiz Dışı Giderleri / GSYH (%)	23,3	22,5	21,9
Merkezi Yönetim Bütçesi Gelirleri (Milyon TL)	515.755	573.073	633.367
Merkezi Yönetim Bütçesi Gelirleri / GSYH (%)	23,4	23,0	22,9
Merkezi Yönetim Bütçesi Faiz Dışı Fazlası (Milyon TL)	1.263	13.532	27.123
Merkezi Yönetim Bütçesi Faiz Dışı Fazlası / GSYH (%)	0,1	0,5	1,0

B. Merkezi Yönetim Bütçe Giderleri

2016-2018 döneminde merkezi yönetim bütçe giderleri; makroekonomik göstergeler, temel politika belgelerinde ortaya konulan öncelikler ve kamu idarelerinin ihtiyaçları esas alınarak belirlenmiştir. Bu çerçevede, bütçe giderlerinin ekonomik tasnif bazında belirlenmesinde kullanılan ve öne çıkan temel unsurlar aşağıda belirtilmiştir.

Personel giderlerine ilişkin ödeneklerin belirlenmesinde, 2015 yılında yapılan toplu sözleşme görüşmeleri sonrası imzalanan Kamu Görevlilerinin Geneline ve Hizmet Kollarına Yönelik Mali ve Sosyal Haklara İlişkin 2016 ve 2017 Yıllarını Kapsayan 3. Dönem Toplu Sözleşmeyle kamu görevlilerinin mali ve sosyal haklarında yapılan ve yapılacak artışlar, emniyet mensuplarının bazı mali hakları ile uzman erbaş ve uzman jandarmaların ek göstergelerinde ve muhtar ödeneklerinde yapılacak artışlar, er ve erbaş harçlıkları ile askeri öğrenci harçlıklarında yapılan artışlar ve enflasyon hedefleri ile kamuda istihdam edilecek yeni personel sayısı dikkate alınmıştır. Ayrıca kamuda yeni personel istihdam edilmesi ile ilgili olarak merkezi yönetim bütçe kanunlarında sınırlamalar konulmaya devam edileceği varsayılmıştır.

Mal ve hizmet alım giderlerinin belirlenmesinde, kamu idarelerinin engelli eğitimi, taşınmalı eğitim, ücretsiz ders kitabı ve okul sütü dağıtımı, özel okul desteği, yükseköğrenim öğrencileri yurt temini, aile hekimliği, aşı alımları gibi mevcut programları ile Orta Vadeli Mali Plan döneminde uygulamaya konulacak olan gençlerin bilgiye erişimi, gençlerin sanatsal faaliyetlerinin desteklenmesi gibi yeni programlar, hizmet genişlemesine bağlı olarak ortaya çıkacak ihtiyaçlar, fiyat ve maliyet artışları, döviz kuru ve petrol fiyat tahminleri ile kamu hizmetlerinden yararlanacak kişi sayısındaki artış gibi unsurlar dikkate alınmıştır.

Cari transferlerin belirlenmesinde, başta sosyal güvenlik sisteminin finansman ihtiyacı olmak üzere, kırsal kalkınma destekleri ile diğer tarımsal destekleme ödemeleri, sosyal amaçlı transferler ve hane halkına yapılan transferler ile bireysel emeklilik sisteminde yer alan kişi sayısı, pansiyon hizmetleri, burslar, YURTKUR beslenme yardımı, öğrenci katkı payları, engelli evde bakımı, doğum yardımı, yaşlı ve engellilerin ücretsiz taşınması gibi sosyal yardımlardan yararlanacak kişi sayısı göz önünde bulundurulmuştur. Ayrıca memur maaşlarında toplu sözleşme süreci sonunda yapılan artışların memur emeklilerinin aylıklarında ve emekli ikramiyelerinde oluşturacağı artış ile sosyal güvenlik mevzuatında yapılan düzenlemelerin emeklilerin aylıklarında oluşturacağı artış, 2015 yılında yapılan kanuni düzenlemelerin müteakip dönemlerde oluşturacağı ilave mali yükler ile gençlere iş kurma destekleri, esnafa faizsiz kredi desteği, sera modernizasyonu amaçlı faizsiz kredi desteği, küçük tarım işletmeleri desteği, Aile Sosyal Destek Programı (ASDEP) gibi yeni destek programları ve diğer transfer kalemleri dikkate alınmıştır. Ayrıca vergi gelirlerindeki artışın sonucu olarak mahalli idare paylarında artış gerçekleşeceği varsayılmıştır.

Sermaye giderlerinin belirlenmesinde Orta Vadeli Mali Plan döneminde kamu yatırımlarına ilişkin belirlenen hedefler ile bölgesel kalkınma projeleri kapsamında yapılacak yatırımlar dikkate alınmıştır.

Sermaye transferlerinin belirlenmesinde, Orta Vadeli Mali Plan döneminde KÖYDES, SUKAP, SODES ve AR-GE projelerine desteğin devam ettirilmesi öngörülmüş ve TCDD'ye yapılacak transferler dikkate alınmıştır.

Borç verme giderlerinde ise TCDD'nin sermaye ihtiyacı başta olmak üzere KİT'lerin mali yapısı dikkate alınmıştır.

Yedek ödeneklerin belirlenmesinde yıl içinde ortaya çıkabilecek ihtiyaçlar göz önünde bulundurulmuştur.

Diğer taraftan, faiz giderlerinin tahmininde borç stokunun yapısı ve seyri, ulusal ve uluslararası piyasalardaki dalgalanmaların faiz giderlerine olası etkileri dikkate alınmıştır.

Yukarıda yapılan açıklamalar çerçevesinde 2016-2018 dönemi merkezi yönetim bütçe giderleri Tablo 4'te yer aldığı şekilde belirlenmiştir.

Tablo 4- Ekonomik Sınıflandırma Bazında Merkezi Yönetim Bütçe Giderleri

(Milyon TL)	2016	2017	2018
Merkezi Yönetim Bütçe Giderleri	570.507	618.555	669.259
Faiz Dışı Giderler	514.507	559.555	606.259
- Personel Giderleri	147.706	162.564	175.847
- Sosyal Güvenlik Kurumlarına Devlet Primi Giderleri	24.895	27.333	29.588
- Mal ve Hizmet Alım Giderleri	47.130	52.154	58.140
- Cari Transferler	217.496	227.127	243.222
- Sermaye Giderleri	51.789	64.705	72.016
- Sermaye Transferleri	7.522	7.486	8.361
- Borç Verme	12.939	13.152	13.730
- Yedek Ödenek	5.031	5.035	5.355
Faiz Giderleri	56.000	59.000	63.000

Yukarıda yer alan merkezi yönetim bütçe giderlerinin GSYH'ye oranları ise Tablo 5'te gösterilmiştir.

Tablo 5- Merkezi Yönetim Bütçe Giderlerinin GSYH'ye Oranı (%)

	2016	2017	2018
Merkezi Yönetim Bütçe Giderleri	25,9	24,9	24,2
Faiz Dışı Giderler	23,3	22,5	21,9
- Personel Giderleri	6,7	6,5	6,3
- Sosyal Güvenlik Kurumlarına Devlet Primi Giderleri	1,1	1,1	1,1
- Mal ve Hizmet Alım Giderleri	2,1	2,1	2,1
- Cari Transferler	9,9	9,1	8,8
- Sermaye Giderleri	2,3	2,6	2,6
- Sermaye Transferleri	0,3	0,3	0,3
- Borç Verme	0,6	0,5	0,5
- Yedek Ödenek	0,2	0,2	0,2
Faiz Giderleri	2,5	2,4	2,3

2016-2018 döneminde, merkezi yönetim bütçe giderlerinin GSYH'ye oranının sırasıyla yüzde 25,9, yüzde 24,9 ve yüzde 24,2 olarak gerçekleşmesi öngörülmüştür.

C. Merkezi Yönetim Bütçe Gelirleri

Merkezi yönetim bütçe gelirleri, Orta Vadeli Programda yer alan makroekonomik göstergeler ile gelir politikalarının bütçe gelirlerine etkileri, ulusal ve uluslararası piyasalardaki gelişmeler ve gelirlerin geçmiş yıllarda gösterdiği eğilim dikkate alınarak belirlenmiştir.

Tablo 6- Merkezi Yönetim Bütçe Gelirleri

(Milyon TL)	2016	2017	2018
Merkezi Yönetim Bütçe Gelirleri (Net)	540.819	593.572	646.193
Merkezi Yönetim Bütçesi Vergi Gelirleri (Net)	459.150	510.966	566.492

Tablo 7- Merkezi Yönetim Bütçe Gelirlerinin GSYH'ye Oranı (%)

	2016	2017	2018
Merkezi Yönetim Bütçe Gelirleri (Net)/GSYH	24,5	23,9	23,3
Merkezi Yönetim Bütçesi Vergi Gelirleri (Net)/GSYH	20,8	20,5	20,5

2016-2018 Mali Plan dönemi sonunda merkezi yönetim bütçe gelirlerinin GSYH'ye oranının yüzde 23,3, vergi gelirlerinin GSYH'ye oranının ise yüzde 20,5 olarak gerçekleşeceği beklenmektedir.

III. MERKEZİ YÖNETİM BÜTÇE AÇIĞININ FİNANSMANI

1/9/2002 tarihli ve 24863 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Borç ve Risk Yönetiminin Koordinasyonu ve Yürütülmesine İlişkin Esas ve Usuller Hakkında Yönetmelik ile borç yönetiminin temel ilkeleri;

• Makroekonomik dengeleri gözeterek para ve maliye politikaları ile uyumlu, sürdürülebilir, saydam ve hesap verilebilir bir borçlanma politikası izlenmesi,

• Finansman ihtiyaçlarının, iç ve dış piyasa koşulları ve maliyet unsurları göz önüne alınarak belirlenen risk düzeyi çerçevesinde, orta ve uzun vadede mümkün olan en uygun maliyetle karşılanması

olarak belirlenmiştir.

Söz konusu ilkeler çerçevesinde, merkezi yönetim bütçe açığının finansmanına yönelik olarak stratejik ölçütlere dayalı borçlanma politikaları yürütülmektedir.

2016-2018 döneminde aşağıda sıralanan stratejik ölçütler vasıtasıyla orta ve uzun vadede piyasa risklerinin kontrol altında tutulması hedeflenmektedir.

• Likidite Riski: Nakit ve borç yönetiminde oluşabilecek likidite riskinin azaltılması amacıyla güçlü nakit rezervi tutulması ve ortalama vadenin piyasa koşulları elverdiği ölçüde uzatılarak vadesine 12 aydan az kalmış senetlerin borç stoku içindeki payının azaltılması,

• Faiz Riski: TL cinsi borçlanmanın ağırlıklı olarak sabit faizli enstrümanlarla yapılarak gelecek 12 ayda faizi yenilenecek senetlerin borç stoku içindeki payının azaltılması,

• Döviz Kuru Riski: Borçlanmanın ağırlıklı olarak TL cinsinden yapılması.

Söz konusu stratejik ölçütlerle uyumlu olarak hazırlanan finansman programı çerçevesinde, iç borçlanma stratejileri, ihale duyuruları gibi borçlanma işlemlerine ilişkin bilgiler düzenli olarak kamuoyuna açıklanmaya devam edilecektir. Ayrıca, ikincil piyasada sağlıklı bir verim eğrisinin oluşması ve likiditenin sağlanmasına yönelik olarak senetlerin azalan vadelerde yeniden ihraç edilmesi politikası sürdürülecektir.

Bu kapsamda, 2016-2018 dönemine ilişkin AB tanımlı genel yönetim borç stokunun GSYH'ye oranının seyri aşağıdaki tabloda sunulmaktadır:

Tablo 8-AB Tanımlı Genel Yönetim Borç Stokunun GSYH'ye Oranı (%)

	2016	2017	2018
AB Tanımlı Genel Yönetim Borç Stoku/GSYH	31,7	30,5	29,5

AB tanımlı genel yönetim borç stokunun GSYH'ye oranının 2018 yılı sonunda yüzde 29,5 seviyesine düşürülmesi hedeflenmektedir.

IV. KURUMSAL ÖDENEK TEKLİF TAVANLARI VE BÜTÇE SÜRECİNE İLİŞKİN HUSUSLAR

A. Kurumsal Ödenek Teklif Tavanları

5018 sayılı Kanunun 16 ncı maddesi gereğince, söz konusu Kanuna ekli (I) ve (II) sayılı cetvellerde yer alan genel bütçe kapsamındaki kamu idareleri ve özel bütçeli idarelerin 2016, 2017 ve 2018 yıllarına ilişkin ödenek teklif tavanları ekli tablolarda yer almaktadır.

Kamu idarelerinin ödenek teklif tavanları belirlenirken, makroekonomik göstergeler ile Orta Vadeli Programda belirlenen politika öncelikleri, kamu idarelerinin ihtiyaçları ve yürüttükleri önemli faaliyet ve projeler dikkate alınmıştır.

B. Bütçe Sürecine İlişkin Hususlar

2016, 2017 ve 2018 yılları bütçe teklifleri 5018 sayılı Kanunun 15, 16, 17 ve 18 inci maddelerine uygun olarak çok yıllık bütçeleme anlayışı ile uyumlu bir şekilde hazırlanacaktır.

Çok yıllık bütçelemenin başarılı bir şekilde sürdürülmesi, bütçe uygulamalarında kamu idareleri arasında gerekli işbirliği ve eşgüdümün sağlıklı bir şekilde yürütülmesine bağlı bulunmaktadır. Bütün kamu idareleri, önceki dönemlerde olduğu gibi 2016-2018 yıllarını kapsayan çok yıllık bütçe döneminde de aynı anlayışla hareket edeceklerdir.

Genel bütçe kapsamındaki kamu idareleri ile özel bütçeli idareler, Bütçe Çağrısı ve eki Bütçe Hazırlama Rehberi ile Yatırım Genelgesi ve eki Yatırım Programı Hazırlama Rehberindeki esas ve usuller çerçevesinde 2016, 2017 ve 2018 yıllarına ilişkin bütçe tekliflerini hazırlayacaklar ve **14 Ocak 2016** tarihine kadar kesinleşen bütçe tasarılarını Maliye Bakanlığına (Bütçe ve Mali Kontrol Genel Müdürlüğüne) teslim edeceklerdir.